

Eiropas mežu vērtība klimata pārmaiņu dēļ var samazināties par 247 miljardiem eiro

Līdz 2100. gadam augstu emisiju dēļ mežsaimniecības vērtība var samazināties par 15 %

Avoti: Eiropas informācijas vietnes, zemeunvalsts.lv

Šī gada jūlijā Amsterdamas Brīvā universitāte (*Vrije Universiteit Amsterdam*) publicēja augstas izšķirtspējas karti par Eiropas mežu apsaimniekošanu. Karte atklāj, ka vairāk nekā 74 % mežu sastāv no vienāda vecuma audzēm, kuras galvenokārt tiek apsaimniekotas ar mērķi iegūt koksni. Tikai 26 % ir dabai tuvāki meži vai vispār neapsaimniekoti, kas, savukārt, ir vērtīgi bioloģiskās daudzveidības un noturības dēļ. Intensīvas ātri augošu monokultūru plantācijas, piemēram, eikalipti un egles, dominē tādās “karstās vietās” kā Portugāle, Spānija un atsevišķi Centrāleiropas reģioni.

Klimata pārmaiņu izraisītie meža ugunsgrēki, plūdi, karstuma viļņi un kaitēkļu invāzijas līdz 2100. gadam var iznīcināt līdz pat 247 miljardiem eiro vērtu mežu. Tas ir divkārt vairāk nekā pašlaik aprēķinātie 115 miljardi eiro... Protams, ja vien mežu īpašnieki un apsaimniekotāji pilnībā nepārskatīs gadu desmitiem senas mežsaimniecības prakses. Par tādu nākotnes iespējamo scenāriju brīdina jauns pētījums, kas publicēts zinātniskajā izdevumā *Nature*.

Pētījumā “**Mežsaimniecības traucējumu izmaksu pieaugums Eiropā klimata pārmaiņu apstākļos**”, ko vadīja zinātnieks Johanness S. Moors no Minhenes Tehniskās universitātes, secināts, ka augstu emisiju scenārijā Eiropas mežsaimniecības nozares bruto pievienotā vērtība varētu samazināties pat par 15 %.

„Centrāleiropa kļūst par kontinenta klimata pārmaiņu radīto traucējumu izmaksu karstāko apvidu, kur prognozētie zaudējumi nākotnē sasniegs 19 885 eiro par hektāru,” norādīja Johaness Moors. Zinātnieks uzsvēra, ka vētras, koksnes kaitēkļu invāzijas un ekstremāli laika apstākļi Eiropas centrālajos apgabalos radīs

vislielākos zaudējumus. Turpretim sasilšanas izraisītais straujšais koksnes pieaugums Ziemeļeiropas boreālo mežu zonā var daļēji mīkstināt šo katastrofālo finansiālo triecienu.

Pēdējo 20 gadu laikā visā Eiropas kontinentā klimata izmaiņu radītie traucējumi ir vairāk nekā divkāršojušies, tādējādi izraisot koku bojāeju, kāda nav bijusi novērota vismaz 170 gadus. Tomēr daudzos meža apsaimniekošanas plānos joprojām tiek dota priekšroka vienāda vecuma skujkoku audzēm - sistēmām, kas stabilos apstākļos nodrošina maksimālu ražību, bet katastrofu gadījumā zemes īpašniekiem rada milzīgus zaudējumus. „Ignorējot traucējumu risku, tradicionālās, uz ražību vērstās stratēģijas kļūst neaizsargātas pret milzīgiem finansiāliem un ekoloģiskiem zaudējumiem,” brīdina pētījuma autori.

Dienvideiropai ir visdrūmākās prognozes.

Šajā reģionā jau tagad ir zemākās kokmateriālu cenas Eiropā. Sausuma un mežu ugunsgrēku draudi liecina, ka tās turpinās samazināties. Pētījuma autori uzsver - lai gan ražīguma pieaugums var uzlabot situāciju mežos Ziemeļeiropā un daļā Centrāleiropas, dienvidos tas tā nenotiks.

Lai ierobežotu ekonomiskos zaudējumus un veidotu noturību, pētījumā aicināts veikt trīs svarīgākās reformas mežsaimniecībā.

1. Dažādot sugu sastāvu, lai neviens traucējumu faktors nevarētu iznīcināt lielus meža masīvus
2. Saīsināt rotācijas periodu par vismaz pieciem gadiem. Lauka izmēģinājumi liecina, ka tas var samazināt ar klimata izraisītajiem traucējumiem saistītos zaudējumus par 10–20 %
3. Izveidot jauktu koku audzes, kurās ātri augošas koku sugas tiek kombinētas ar noturīgākiem kokiem.

Tomēr pētījuma autori brīdina, ka šie pasākumi ietekmē oglekļa uzkrāšanu, bioloģisko daudzveidību un dzīvotņu vērtību, tāpēc tie jāpielāgo katram reģionam atsevišķi. Būtiski, ka tikai zemas sasilšanas scenārijā, kas paredz temperatūras paaugstināšanos līdz gadsimta beigām aptuveni 1,5 °C, ražīguma pieaugums atsver traucējumu izmaksu pieaugumu visā Eiropā. “Klimata pārmaiņu mazināšana var novērst ievērojamas traucējumu izraisītas izmaksas mežsaimniecības nozarē,” norāda pētījuma vadītājs. Viņš uzsver, ka nākotnē, ja emisijas būs augstas, smagi zaudējumi

Centrāleiropā un Dienvideiropā ir gandrīz neizbēgami. Pēdējos gados vairāki ziņojumi un pētījumi liecina, ka Eiropas dienvidos un dienvidaustrumos mežos ir īpaši liels risks saistībā ar klimata pārmaiņu izraisīto globālo sasilšanu. Tas vēl vairāk saasina arī kokmateriālu piegādes problēmas.

Jau iepriekš tika secināts, ka vairāk nekā 74 % no visiem Eiropas mežiem ir vienāda vecuma un vairumā gadījumu tiek apsaimniekoti ar mērķi koksnes ražošanai. Un, neskatoties uz to, ka Eiropas meži ir bagāti ar bioloģisko daudzveidību un ir ekoloģiski noturīgi, tikai ceturtdaļa no tiem ir neskartai dabai tuvāki vai netiek apsaimniekoti vispār.

Par pētījumu:

Rising cost of disturbances for forestry in Europe under climate change.

<https://www.zemeunvalsts.lv/documents/view/d90e5b6628b4291225cba0bdc643c295/P%C4%93t%C4%ABjums%20Rising%20cost%20of%20disturbances%20for%20forestry%20in%20Europe%20under%20climate%20change%202025.pdf>